

DJEČJI DODACI U NEKIM ZEMLJAMA POČETKOM DEVEDESETIH GODINA

Dječji dodaci su jedna od najčešćih mjera obiteljske politike. Oni se osjetno razlikuju od jedne do druge zemlje. U ovom prilogu dajemo osnovne podatke o visini odnosno o nekim obilježjima dječjih dodataka u 21 državi, među kojima i Hrvatskoj.

Austrija

Mjesečni je dječji dodatak početkom 1993. godine iznosio: za dijete mlađe od 10 godina 1.400 ATS, za dijete između 10 i 19 godina 1.650 ATS, a za dijete starije od 19 godina 1.950 ATS.

Belgija

Dječji se dodaci razlikuju prema dobi, redosljedu rođenja i statusu zaposlenosti roditelja. Godine 1993. dodaci za predškolsku djecu zaposlenih iznosili su mjesečno: za prvo dijete 2.500 belgijskih franaka, za drugo dijete 4.626 belgijskih franaka te za treće i svako sljedeće dijete 6.906 belgijskih franaka. Dodaci s obzirom na dob djece iznosili su 869 belgijskih franaka za dijete između 6 i 12 godina, 1.327 belgijskih franaka za dijete između 12 i 16 godina te 1.400 belgijskih franaka za dijete starije od 16 godina.

Bugarska

Opći dodatak dobivaju djeca osiguranih građana. On iznosi 215 leva za jedno, 460 za dvoje, 720 za troje i 250 za svako sljedeće dijete.

Danska

Opći dječji dodatak dobivaju sva djeca do 18 godina. Dijete do 6 godina dobivalo je godišnje 8.000 danskih kruna, a dijete staro 7-18 godina 6.000 danskih kruna. Postoje i druge vrste dodataka. Od srpnja 1997. samohrani roditelji koji primaju državnu mirovinu dobivaju za djecu godišnji dodatak od 4.348 danskih kruna, a samohrani roditelj kod kojeg dijete živi prima posebni dječji dodatak od 3.320 danskih kruna godišnje, bez obzira koliko djece ima. Posebne dodatke primaju djeca bez jednog ili oba roditelja.

Finska

Početkom 1993. godine godišnji su dječji dodaci u ovoj zemlji iznosili: za prvo dijete 4.392 finskih maraka, za 2. dijete 4.956 finskih maraka, za treće dijete 6.144 finskih maraka, za četvrto dijete 7.740 finskih maraka i za peto i svako sljedeće dijete 10.104 finske marke. Za djecu do tri godine obitelji su dobivale dodatak od 1.284 finske marke.

Francuska

U Francuskoj dodatke dobiva drugo i svako sljedeće dijete, a 1993. godine dječji dodatak za dvoje djece iznosio je 644 francuska franka, a za svako sljedeće dijete 826 franaka. Za dijete starije od 10 godina obitelj je primala dodatnih 181 francuski franak mjesečno, a za dijete starije od 15 godina 322 francuska franka.

Grčka

Pravo na dječji dodatak vezano je uz zaposlenost roditelja. Javni službenici za to primaju postotak od plaće i to 5% za prvo, a 20% za peto i svako sljedeće dijete. Izvan javnog sektora dječji dodaci su predmet kolektivnog ugovora i obično iznose 5% od plaće. Obitelji s dvoje i više djece imaju pravo na druge dodatke.

Hrvatska

Dječji dodatak dobivaju djeca zaposlenih građana. Prema važećem zakonu sredstva za doplatke osiguravaju se doprinosom iz plaća po stopi od 2,20%. Postoje tri dohodovna cenzusa koji služe za određivanje dječjeg doplatka. Visina dječjeg doplatka prema prvom cenzusu početkom 1999. godine mjesečno iznosi za jedno dijete 213 kuna, za dvoje djece 427 kuna, za troje djece 640 kuna i za četvero djece 854 kune. Prema drugom cenzusu visine doplatka su: za jedno dijete 130 kuna, za dvoje djece 260 kuna, za troje djece 389 kuna te za četvero djece 519 kuna. Prema trećem cenzusu jedno dijete dobiva 116 kuna, dvoje 214 kuna, troje 348 kuna i četvero 463 kune.

Pravo na dječji doplatk ostvarivalo je 37% djece odnosno 20% obitelji.

U tijeku su rasprave o novom zakonu o dječjem doplatku. Sadašnji prijedlog predviđa povećanje broja djece koji trebaju ostvarivati doplatk na 55% od ukupnog broja, kao i povećanje visine doplatka. No s obzirom na fiskalnu krizu države nije izvjesno da će ovi prijedlozi proći. (Priredio Vlado Puljiz).

Irska

Dječji dodatak u Irskoj iznosio je 20 irskih funti za 1-3 djece te 23 funte za četvrto i svako sljedeće dijete. Dok obitelj prima dodatke za sve troje djece, oni se udvostručuju.

Italija

Dječji dodaci ovise o visini obiteljskih prihoda i broju članova obitelji. Godišnji su se dodaci kretali između 720.000 i 5.280.000 lira. Najviši iznos primale su obitelji s godišnjim dohotkom ispod 16 milijuna lira. Pravo na dječji dodatak nisu imale jednočlane obitelji (plus jedno dijete) s godišnjim prihodom iznad 20 milijuna lira i one sa sedam i više članova ako su imale više od 56 milijuna lira godišnjeg prihoda.

Mađarska

Mađarska je 1996. godine temeljito izmijenila sustav dječjih dodataka. Tako da pravo na dječje dodatke imaju sve obitelji s troje i više djece te obitelji s hendikepiranom djecom. Za sve ostale obitelji vrijedi dohodovni cenzus. Djeca samohranih roditelja i hendikepirana djeca imaju veće dodatke, a visina dodataka ovisi o broju djece.

Njemačka

U drugoj polovici 1992. godine mjesečni su dječji dodaci ovdje iznosili: za prvo dijete 70 DEM, za drugo dijete 130 DEM, za treće dijete 220 DEM i za svako sljedeće 240 DEM. Dječji se dodaci snižavaju kako rastu dohoci obitelji, za što postoje utvrđeni cenzusi. Od 1996. godine dječji se dodatak isplaćuje osobama koje ne plaćaju porez na dohodak. Ostalim se uračunava kao poreska olakšica. Bez obzira na način isplate, dječji dodatak za prvo i drugo dijete iznosi 200 DEM, za treće dijete 300 DEM i za svako sljedeće dijete 350 DEM.

Nizozemska

Dječji dodaci ovise o dobi i broju djece. Tako prvo dijete do 5 godina godišnje prima 1.118 guldena, od 6 do 11 godina 1.597 guldena, a između 12 i 17 godina 2.076 guldena. Kako se povećava broj djece, povećavaju se i dodaci. Npr. treće dijete do 5 godina prima 1.384 guldena, od 6 do 11 godina 1.977 guldena te između 12 i 17 godina 2.569 guldena.

Norveška

Dječji dodaci 1993. godine povećavali su se za svako sljedeće dijete i iznosili su godišnje: za prvo dijete 10.212 norveških kruna, za drugo dijete 10.704 norveške kruna, za treće dijete 12.120 norveških kruna, za četvrto dijete 12.744 norveške kruna te za peto i svako sljedeće dijete 13.120 norveških kruna. Od 1991. godine roditelji su za djecu mlađu od tri godine imali pravo na dodatak od 5.040 norveških kruna. Posebne povlastice imali su samohrani roditelji te djeca bez jednog ili oba roditelja.

Portugal

Dječji je dodatak iznosio 2.300 eskuda mjesečno, a obitelji s dohotkom manjim od 1,5 zajamčene plaće primale su za svako četvrto i sljedeće dijete 3.500 eskuda mjesečno.

SAD

U SAD se potpora obiteljima s djecom razvila sa svrhom da bi se pomoglo nekim, najviše samohranim roditeljima (Aid to Families with Dependent Children). Zato taj sustav ne pokriva sve obitelji kojima je pomoć potrebna. No često se čuju optužbe da pomoć samohranim roditeljima potiče izvanbračno rađanje djece, raspad brakova te da destimulira zapošljavanje i jača kulturu ovisnosti.

Slovenija

Zakonom o obiteljskim davanjima iz 1993. godine uvedeno je univerzalno pravo na dječji dodatak koje se trebalo početi primjenjivati od 1996. godine. Tako se Slovenija odlučila za dječji dodatak kao element jačanja obiteljske politike. Predviđeno je da visina dječjih dodataka bude: 13% zajamčene plaće za predškolsku djecu, 16% zajamčene plaće za djecu školskog uzrasta i 17% zajamčene plaće za djecu u dobi 15-26 godina. Međutim, radi preopte-

rečenosti državnog proračuna uvođenje univerzalnih dodataka odgođeno je za 1999. godinu. Kao prelazno rješenje povećavaju se dječji dodaci kategorijama obitelji s dohocima srednje i više razine (35-50% prosječne plaće po članu obitelji) te se uvodi dodatak za djecu u obiteljima s visinom dohotka od 50-110% prosječne plaće po članu obitelji. Tako se broj djece s pravom na dječji dodatak povećava za 127%, a ostaje bez tog prava tek 10% djece. Treba reći da je Slovenija 1994. godine na dječje dodatke trošila 0,6% BDP-a, a kada se uvedu univerzalni dodaci taj će udio biti 0,9-1,0% BDP-a.

Španjolska

Dječji dodatak primaju obitelji s niskim dohocima. Dohodovna granica za obitelji s jednim djetetom je 1993. godine bila 900.000 pezeta, za drugo i svako naredno dijete povećavala se za 15%. Dječji je dodatak godišnje iznosio 32.400 pezeta.

Švedska

U razdoblju 1991-95. dječji je dodatak iznosio 750 švedskih kruna mjesečno za jedno dijete i nije bio oporezovan. Do sredine 1994.

godine roditelji su za treće dijete primali 1,5 dodataka, za četvrto 2 dodatka, a za peto i svako sljedeće 2,5 dodataka. Godine 1996. dječji dodaci su smanjeni, tako da mjesečni dodatak za prvo i drugo dijete iznosi 640 kruna, za treće 840, za četvrto 1.240, a za peto i svako sljedeće 1.390 švedskih kruna.

Švicarska

Zaposleni u nepoljoprivrednim djelatnostima (a u dva kantona i svi ostali) primali su mjesečni dodatak za djecu u iznosu 120-280 švicarskih franaka. Poljoprivrednici su za prvo i drugo dijete dobivali 135 franaka, a za treće i svako sljedeće dijete 140 švicarskih franaka.

Velika Britanija

Dječji dodatak za prvo dijete iznosi 520 funti godišnje, a za svako sljedeće dijete 421 funtu. Neki samohrani roditelji primaju za prvo ili jedino dijete dodatak od 315 funti godišnje.

Izvor: N. Stropnik: Ekonomski vidiki starševstva, Ljubljana, Znanstveno i publicističko središte, 1997., te drugi izvori.

Priredila: Nada Stropnik